

## İLK KEZ KALICI PACEMAKER TAKILAN HASTALARIN PACEMAKER İLE YAŞAM HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Çiçek FADİLOĞLU\* Nilgün DERELİ\*\*

### ÖZET

Bu çalışma pacemaker takılan hastaların pacemaker ile yaşam hakkındaki görüşlerini saptamak amacı ile planlanmıştır. Örneklem kalıcı pacemaker takılan 50 hastadan oluşmuştur. Sonuçlar sayı ve yüzde dağılımı olarak değerlendirilmiş ve hastaların çoğunun pacemakerin yaşamlarında kısıtlama yapacağı görüşünde olduğu saptanmıştır.

Günümüzde kalp hastalıklarının önemli sağlık sorunu olduğu gerçektir. Ölümlerin yarısından fazlasının nedenini kalp hastalıkları oluşturmaktadır. Ülkemizde 1982-1986 yılları arasında tedavi kurumlarına başvuran iskemik kalp hastalığı toplamı 29.350, diğer kalp hastalıkları toplamı ise 72.619'dur. İskemik kalp hastalığından ölenler 2.648, diğer kalp hastalıklarından ölenler ise 6.078 kişidir (2).

Son yıllarda kalp hastalıklarının nedenleri, tanısı, tedavisi ve hastalıklardan korunmaya yönelik çalışmalar ve araştırmalar hızla ilerlemekte ve büyük aşamalar kaydedilmektedir. Bu gelişmeler sonucunda kalp hastalıklarının neden olduğu ölümlerde belirgin oranda azalmalar olmuştur. Ülkemizde 1967'de iskemik kalp hastalığından ölenlerin sayısı % 0001.1 iken 1975'de % 0000.3'e düşmüştür.

Ritm ve iletim bozukluklarının tedavisinde kullanılan ilaçların zamanında alınmasındaki güçlükler ya da ilaçların yan etkileri nedeniyle pacemaker takılması ilaç tedavisine tercih edilmektedir. Pacemaker uygulaması günümüzde giderek yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (3).

\*Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu İç Hastalıkları Hemşireliği Öğretim Üyesi (Doç.Dr.)

\*\*Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Hemşirelik Esasları Araştırma Gör (Dr.)

Pacemaker döneminden önce izlenen tam bloklu hastaların yaklaşık % 50'si ilk bir yıl içinde ölürken, yaşlara 80 ve üzerinde olanların yaklaşık % 80'inin yine bir yıl içinde kaybedildiği bildirilmektedir.

Pacemaker uygulaması mortaliteyi azaltmakta kalmayıp hastanın semptomsuz yaşamasını, normal bir yaşam sürdürmesini sağlamaktadır. Goldman ve arkadaşları ile Greenc ve arkadaşları giderek artan sayıda uygulanan kalıcı pacemaker yerleştirme işleminin yaşam kurtarıcı ve basit bir uygulama olmasına rağmen hastada psikolojik etkilere neden olduğunu bildirmişlerdir (7, 8).

Pacemaker takılan bir hasta için, bu alet fonksiyonel olarak onun bedeninin bir parçasını oluşturmaktadır. Alete bağımlı olarak yaşamak hastanın değişik psikolojik tepkiler göstermesine neden olur. Hastanın beden bilincinin bozulması endişe, korku gibi olumsuz duygular yaşamasına yol açar (13).

Bu çalışmanın amacı, pacemaker takılan hastaların pacemaker ile yaşam hakkındaki görüşlerini incelemektir.

#### GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Kardiyoloji Anabilim Dalı'nda yapılmıştır. Örneklem seçiminde olasılık= örnek seçim tekniği kullanılarak 50 denek alınmıştır (14), araştırma Ocak 1990 - Ocak 1992 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Deneklere ilişkin sosyodemografik veriler toplandıktan sonra pacemaker hakkında bilgileri olup olmadığı, pacemakerin yaşamlarında kısıtlama yapıp yapmayacağı, pacemaker ile yaşam hakkındaki görüşlerini ifade etmeleri istenmiştir. Bulgular sayı ve yüzde dağılımı olarak gösterilmiştir.

#### BULGULAR VE YORUM

Tablo l'de görüldüğü gibi deneklerin % 44'ünün 60-74 yaş arasında ve yaş ortalamasının 57.8 olduğu saptanmıştır. Bu sonuç kalp hastalıklarının daha çok orta yaşta ortaya çıktığı görüşünü desteklemektedir (15). Deneklerin % 52'si erkek, % 48'i kadındır. Erkeklerin fazla olması, kalp hastalıklarının erkeklerde kadınlara göre daha sık görülmesine bağlanmıştır (15). Deneklerin medeni durumlarına bakıldığında: %72 oranı ile evliler çoğunluğu oluşturmuştur. Eğitim durumlarına göre ise, % 44 ile ilkokul mezunu olanlar, % 26 ile okur-yazar olanlar, % 22 ile ortaokul-lise mezunu olanlar ve % 8 oranı ile yüksek öğrenimi olanlar oluşturmuştur. İlkokul mezunlarının çoğunluğu oluşturması nedeni ile, deneklerin değişik konularda bilgi arama gereksinimi duymayacakları

düşünülmektedir. Denekler mesleklerine göre incelendiğinde; en fazla % 34 oranı ile emekli grubu, % 28 oranı ile ev hanımı grubu ve % 16 oranı ile memur grubu olduğu görülmektedir. Emeklilerin çoğunluğu oluşturması deneklerin yaş ortalamalarının emeklilik yaşına uyması ile ilgilidir.

Tablo 1. Deneklerin Sosyodemografik özellikleri

Sosyodemografik özellikler	Sayı	Yüzde
<b>Yaş</b>		
30-44	<b>14</b>	<b>28</b>
45-59	<b>14</b>	<b>28</b>
60-74	22	<b>44</b>
<b>Cinsiyet</b>		
Kadın	24	48
Erkek	20	<b>52</b>
<b>Medeni Durum</b>		
Evli	36	72
Bekar	4	8
<b>Dul</b>	<b>10</b>	
<b>Eğitim Durumu</b>		
Okur-yazar	13	26
ilkokul	22	44
Ortaokul-lise	11	22
Yükseköğrenim	4	8
<b>Mesleği</b>		
<b>işsiz</b>	5	10
işçi	6	12
Ev Hanımı	14	28
Memur	8	16
Emekli	17	34

Tablo 2. Deneklerin Sosyal Güvenceleri Olma Durumlarına Göre Dağılımı

Sosyal Güvence	Sayı	Yüzde
Var	<b>46</b>	<b>92</b>
<b>Yok</b>	<b>4</b>	<b>8</b>
<b>Sosyal Güvence Çeşidi</b>		
Olmayan	4	8
<b>SSK</b>	<b>34</b>	68
Emekli Sandığı	<b>11</b>	22
Ordu	1	2

Tablo 2'de görüldüğü gibi deneklerin büyük çoğunluğu (% 92) sosyal güvenceye sahiptir. Sosyal güvencenin çeşidine bakıldığında ise, % 68 oranı ile Sosyal Sigortalar Kurumuna bağlı olanlar çoğunluğu oluşturmaktadır. Deneklerin % 22'si emekli Sandığı'na bağlıdır. Pacemaker takılması pahalı bir girişim olduğundan hastaya maddi olarak yük getirmektedir. Deneklerin büyük çoğunluğu sosyal güvenceye sahip olduğundan pacemaker takılmasına daha kolay karar verebildikleri sonucu çıkartılabilir.

**Tablo 3. Deneklerin Hastalık Sürelerine Göre Dağılımı**

Hastalık Süresi	Sayı	Yüzde
13rıklan az	17	34
1-2 yıl	16	32
3-4 yıl	6	12
5 yıl ve üzeri	11	22
<b>Toplam</b>	<b>50</b>	<b>100</b>

Tablo 3'de deneklerin hastalık sürelerine göre dağılımları görülmektedir. Tablo incelendiğinde: deneklerin % 34'ünün 1 yıldan az, % 32'sinin 1-2 yıl, % 22'sinin 5 yıldan çok, % 12'sinin 3-4 yıl olduğu görülmektedir.

**Tablo 4. Deneklerin Daha önce Hastaneye Yatma Durumlarına ve Hastanede Yatmaya Bağlı Duygularına Göre Dağılımı**

Daha Önce Hastaneye	Sayı	Yüzde
<b>Yatan</b>	<b>40</b>	<b>80</b>
<b>Yatmayan</b>	<b>10</b>	<b>20</b>
<b>Duygular</b>		
Sıkılıyorum	8	16
Korkuyorum	25	50
Rahatım	2	4
Endişeliyim	9	18
Yalnızlık duygusu hissediyorum	6	12
<b>Toplam</b>	<b>50</b>	<b>100</b>

Araştırma kapsamına giren deneklerin % 80'i daha önce hastaneye yattıklarını, % 20'si ise hiç hastaneye yatmadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulguya göre deneklerin çoğunluğunun hastane yaşamını deneyimledik-

leri görülmektedir. Deneklere hastanede yatmaya bağlı duyguları sorulduğunda; % 50'si korktuklarını, % 18'i endişeli olduklarını, % 16'sı hastane ortamında bulunmaktan sıkıldıklarını, % 12'si hastanede kendilerini yalnız hissettiklerini belirtmişlerdir. Deneklerin sadece 2'si hastanede rahat olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgular, hastaneye yatmanın stresi arttırdığı görüşünü desteklemektedir (9, 11).

**Tablo 5. Deneklerin Pacemaker Hakkında Bilgi Düzeylerine Göre Dağılımı**

Bilgi	Sayı	Yüzde
Var		
Yok	50	100
<b>Toplam</b>	<b>50</b>	<b>100</b>

Tablo 5'de görüldüğü gibi araştırma kapsamına giren deneklerin Tümü'nün (% 100) pacemaker hakkında önceden bilgileri olmadığı saptanmıştır. Bu bulgu deneklerin pacemaker hakkında bilgiye gereksinimleri olduğunu açık bir biçimde göstermektedir.

**Tablo 6. Deneklerin Pacemaker'in Yaşamlarında Kısıtlama Yapma Görüşüne Göre Dağılımı**

Kısıtlama	Sayı	Yüzde
Yapar	39	78
Yapmaz	11	22
<b>Toplam</b>	<b>50</b>	<b>100</b>

Araştırma kapsamına giren deneklerin % 78'i pacemaker'ın yaşamlarında kısıtlama yapacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Pacemaker'ın yaşamlarında kısıtlama yapmayacağını belirtenler ise % 22 oranındadır. Bu bulgu deneklerin pacemaker hakkında bilgileri olmaması (Tablo 5) ile ilişkilidir. Denekler pacemaker'ı tanımadıkları için yaşamlarında kısıtlamalara neden olacağını düşünmektedirler. Bu sonuç da pacemaker takılacak hastalara bilgi verilmesi gerekliliğini göstermekte ve literatürü desteklemektedir (4, 5).

**Tablo 7. Deneklerin Pacemaker İle Yaşam Hakkındaki Görüşlerine Göre Dağılımı**

Görüşler	Sayı	Yüzde
Yaşantısı kısıtlanacak	15	30
Alete bağlı olarak yaşamak endişe verici bir durum	24	48
Rahat edecek	5	10
Şikayetleri geçeceği için seviniyor	6	12
<b>Toplam</b>	<b>50</b>	<b>100</b>

Tablo 7'de deneklerin % 48'inin pacemaker ile yaşamı endişe verici bir durum olarak algıladıkları görülmektedir. % 12 oranındaki denekler ise şikayetleri geçeceği için sevindiklerini ifade ettikleri % 30'unun yaşantılarının kısıtlanacağını düşündüklerini göstermektedir. Bulgular literatürde bulunan sonuçlar ile benzerlik göstermekte ve bilinmeyen bir durum karşısında kişilerin endişeli ve kaygılı oldukları görüşünü desteklemektedir (1, 6, 10, 12). Bu sonuçlar doğrultusunda, hastalara hastalıkları ile ilgili eğitim verilmesinin gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır.

### SONUÇ

Sonuç olarak pacemaker hakkında hastaların bilgileri olmadığı, bilinmeyen bir alete bağımlı olarak yaşamak ise hastalarda korku ve endişeye neden olduğu saptanmıştır. Pacemaker, kalbin yapay elektriksel aletle kontrolünü gerektirmesi nedeni ile hastalar endişelidir. Pacemaker takılmadan önce hastaya bu konuda yapılacak eğitimin yararı vardır. Kalıcı pacemaker 'yerleştirme, hastanın endişelerini azaltmak, yaşama kolay uyum yapmasını sağlamak amacı ile hazırlık gerektiren bir işlemdir. Kalıcı pacemaker konusunda bilgilendirilmek onların durumları hakkında edindikleri yanlış kavramları düzeltir, psikolojik cevaplarını azaltır. Bu nedenle hasta ve ailesine pacemaker'ın amacı, nasıl çalıştığı, pacemaker ile yaşama nasıl uyum sağlayacağı konularında anlayabilecekleri bir dil ile bilgi verilmesi önerilir.

### SUMMARY

#### Assesment The Opinion of The Patient Who Lives With Pacemaker Implantation For The First Time

This study is planned to determine the ideas of patient who lives with cardiac pacemaker.

The sample consists of 50 patients who required permanent pacemaker. The results evaluated by statically. It is found that most of the patient life is going to be restricted by the device.

## KAYNAKLAR

1. Barry, P.D.: **Mental Haealth and Mental Illness. 4. Edition, Philadelphia: J.B. Lippincott Comp., 1990, 46-47.**
2. **Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Türkiye Sağlık İstatistiği Yıllığı 1982-1986 Yayın Na: 526. Ankara. Yeniçağ Basım Yayın Sanayi, 1986. 76.**
3. **Becker, Z.. Parsonnet. G.: "Rehabilitation of the patient With a Permanent Pacemaker". Geriatrics (Feb, 1967) 106-110.**
4. **Birekhead, L.M. Psychiatric Mental Health Nursing. Philadelphia: J.B. Lippincott Comp.. 1989, 92-97.**
- 5, **Birol, L.: Hemşirelik Süreci. Ankara Temmuz Matbaa ve Yayıncılık. 1989, 7-18.**
6. **Blacher, R.S.: Basdı, S.H.: "Psychological Aspects of Pacemaker Implaritation", Arch. Gen. Psychiat., Vol: 22 (April, 1970), 319-323.**
7. **Goldman, B.S., et al.: "Pacemaker Panic" The American Journal of Cardiology, 30, 8(1972), 705.**
8. **Greene, W.A.: Moss. A.J.: "Psychosocial Factos in The Adjustrnt of patient With Permanantly Irnplanted Cardiac Pacemakers", Annals of Intemal Medicine, 70. 5 (1969) 897-902.**
9. **Larsen, V.L.: "What Hospitalization means to Patients" American Journal of Nursing. 61,5 (1961), 44-47.**
10. **Neylan, M.P.: "Anxiety" The American Journal of Nuring 62, 5 (1962), 110-111.**
11. **Özcan, A.: Hastanın Bilgi Gereksinimleri ve Hernşirenin öğretim işlevi". Türk Hemşireler Dergisi, Sayı 3 (1979), 50-55.**
12. **Rossel, C.L., Alyn, I.B., "Living with a permanent Cardiac Pacemaker" Heart and Lung. 6, 2, (1977) 273-279.**
13. **Sorenson, K.C., Luckrnann, J., Basic Nursing. 2. Edition, Philadelphia: W.B. Saunders Comp. 1986. 33-48, 71-135.**
14. **Sümbüloğlu, K.: Sağlık Bilimlerinde Araştırma Teknikleri ve İstatistik. Ankara, Matis Yayınları. 1978.**
15. **Wingate, S.: "Levels of Pacemaker Acceptance by Patients" Fleart and Lung. 15, 1 (1986), 93-100.**